

Deze tekst stelde de koningin op 3 februari '44 aan mr. Charles van Houten ter hand¹ die in die tijd als verbindingsofficier fungeerde tussen haar en het Bureau Inlichtingen, en wij nemen aan dat Ausems, die in de nacht van 29 februari op 1 maart gedropt werd, de waarschuwing tegen het kabinet die in de tekst van de koningin vervat was, inderdaad doorgegeven heeft aan de of aan sommige leiders van illegale groepen die hij ontmoette. Heeft ze veel indruk gemaakt? Wij betwijfelen het, want het was niet een waarschuwing die Ausems uitdrukkelijk namens de koningin kon doen, maar louter het weergeven van een persoonlijke 'indruk' van hemzelf. Dat neemt niet weg dat de koningin, de waarschuwing doorgevend, een daad verrichtte die zich rechtstreeks tegen het kabinet richtte – een daad overigens die de hartelijke instemming had van Charles van Houten; over hem en zijn contact met de koningin hebben wij in latere hoofdstukken meer te schrijven.

*

Ministers werden door koningin Wilhelmina steeds gezien als in essentie tijdelijke dragers van het overheidsgezag – ach, zij had er tot in '40 al zoveel zien komen en gaan: de Geer was sinds 1898 de elfde politicus geweest die als minister-president gefungeerd had, zijn kabinet het achttiende van haar regering, en als zij er toe overgegaan was, het aantal personen te tellen die sinds haar troonsbestijging minister waren geweest, dan zou zij geconcludeerd hebben dat zij bij het kabinet-de Geer met nummer 129 moest beginnen. Voor de meesten van al die ministers had zij weinig waardering gekoesterd: Nederland, aldus haar mening, was arm aan staatslieden van formaat (van Starckenborgh was de enige die zij in '40-'41 als zodanig beschouwde²). Wel had zij de neiging om korte tijd met een bepaalde minister te dwepen, maar zodra deze iets gedaan had wat haar niet zinde, was hij uit de gratie, in de regel definitief. Ze kon in dat opzicht wraakzuchtig, zelfs wreed zijn, zij het dat zij, als zij fel van zich had afgebeten, daar ook weer bittere spijt van kon hebben en het gevoel kon krijgen dat zij iets had goed te maken. Neem de ervaringen van van Angeren, Gerbrandy's secretaris-generaal, die in '42 minister van justitie werd en in '43-'44 grote moeilijkheden met haar kreeg, hetgeen tot verscheidene bewogen gesprekken leidde. Aan het eind

¹ Collectie-Ch. H. J. F. van Houten, 'Londense tijd', 1. ² 'Hij heeft in alles voorzien en aan alles gedacht', schreef zij in *Eenzaam maar niet alleen* (p. 316).